

Asia: VN/1193/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Yleistä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa otsikon asiassa. Hallituksen esitysluonnos sisältää alla olevat ehdotukset:

Harmaan talouden selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin myös muussa kuin organisaatiohenkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan. Selvitysyksikkö voisi jatkossa laatia ilmiöselvityksiä harmaan talouden ilmiöistä liittyen kaikkien luonnollisten henkilöiden toimintaan sekä laatia velvoitteidenhoitoselvityksiä myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole kytkentöjä organisaatioihin asemansa tai omistustensa perusteella.

Velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin laatia viranomaisten lisäksi myös hankintalainsäädännössä määritellyille hankintayksiköinä toimiville julkisoikeudellisille laitoksille.

Ilmiöselvitystä varten kerätyn tiedon käyttöalaa laajennettaisiin ja tietoja voitaisiin säilyttää selvitystietojärjestelmässä nykyistä pidempään.

Esitutkintaviranomaiset voisivat jatkossa pyytää velvoitteidenhoitoselvitystä myös rikosten paljastamista varten. Lisäksi esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavat erillisvaatimukset poistettaisiin.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin ehdotettujen muutosten johdosta olisi tarve muuttaa myös verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain sekä työntekijän eläkelain tiedonsaantisäännöksiä sekä liikenteen palveluista annettua lakia.

Lausunto

Poliisihallitus pitää hallituksen esitysluonnoksessa olevia ehdotuksia kannatettavina ja katsoo niiden toteutuessaan tehostavan osaltaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa. Esityksessä esitetyt muutostarpeet on tunnistettu käytännön toiminnassa ja niitä on perusteltu kattavasti hallituksen esitysluonnoksessa.

Luonnoksessa esitetty Harmaan talouden selvitysyksikön toimialan laajentaminen myös muussa kuin organisaatiohenkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan parantaa selvitysyksikön ilmiö- ja velvoitteidenhoitoselvityksien hyödynnettävyyttä viranomaistoiminnassa.

Polisiin kannalta keskeistä on lisäksi velvoitteidenhoitoselvityksien saaminen jatkossa rikosten paljastamiseksi ja ilman laissa tällä hetkellä olevia erillisvaatimuksia. Tämä täydentää selvityksien hyödynnettävyyttä rikosten ennalta estämisen ja selvittämisen lisäksi. Käytännössä muutos saattaa oikeudellisen tilan nykyisen poliisilain säätämistä ja voimaantuloa edeltävään aikaan, jolloin poliisilaissa ei ollut vielä säädetty erikseen rikosten paljastamisesta.

Polisiin kannalta esitettävä velvoitteidenhoitoselvitysten käyttöalan laajentaminen edistää rikostorjuntaa koskevia tavoitteita niin sanottujen talousrikosmääriteltyjen ja harmaan talouden asioiden lisäksi myös muissa taloudellisissa rikoksissa, joissa tavoitellaan oikeudetonta hyötyä. Talousrikoksia koskevissa asioissa tiedonsaannin hyödyt koskevat esimerkiksi rikosoikeudellisen vastuun kohdentamista sekä vastuuasemien selvittämistä tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty ei toimi oikeushenkilössä virallisessa vastuuasemassa. Velvoitteidenhoitoselvitykset voivat toimia keskeisenä osana rikoksen selvittämistä ja rikosvastuun toteutumista koskevassa todistelussa. Lisäksi käyttöalan laajentamisen voidaan katsoa edistävän esitutkintaviranomaisen osalta rikoshyödyn jäljittämistä ja poisottamista.

Esitutkintaviranomaiselle tulevien hyötyjen lisäksi velvoitteidenhoitoselvitysten laatimista viranomaisten lisäksi myös julkisoikeudellisille laitoksille voidaan pitää kannatettavana rikosten estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Näin voidaan tunnistaa tehokkaammin taloudellisia rikoksia ja esimerkiksi korruptiivisia piirteitä sisältäviä rikoksia edellä mainittujen laitosten toiminnan yhteydessä.

Lisäksi on huomattava, että Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia lakisääteisen tiedon tuottamis- ja jakamistehtävän toteuttamiseksi selvitysyksiköstä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja

ilmiöselvityksiä voidaan pitää tärkeänä esimerkiksi rikostiedustelun kannalta ja uusien rikostentekotapojen tunnistamiseksi ja huomioimiseksi.

Poliisihallitus toteaa vielä, että hallituksen esitysluonnoksessa ei esitetä poliisin tiedonsaantioikeuksien laajentamista mutta mahdollistaa niiden saamisen ilman eri tahoille tehtäviä erillisiä pyyntöjä. Tämä on kannatettava sekä tietojen saajan, että niiden antajan näkökulmasta ja vähentää osaltaan hallinnollista taakkaa eri tahoilla.

Saukoniemi Teemu
Poliisihallitus